

mormol [DAg.]; en canvi *murmull* és un castellanisme intolerable. Curiosos un derivat +*comormori* usat a Benasc per a «tertulia, velada, conversació»: «les dones fan *comormori* a la illésia» (Ferraz, 41), cf. CABERMONI.

Mermulera o *marmolera*. *Marmoló*. *Mermulada*. *Mermuladis*; *mermuladissa*. *Mormolaire*. *Remurmurar*.

Muró, V. *mur* *Murquer*, V. *morcar* (MORCA) *Murri*, V. *morro* *Murri*, ll. *murrinus* (Walde-H. *murra* II) *Múrria*, *murriada*, V. *morro* *Murriador*, *murriar*, V. *amorriar* *Murrialla*, *murriejar*, *murrieria*, *murriesa*, *murriesc*, *murriesca*, *murriós* (?), V. *murri* (MORRO) *Murrir* (AlcM) deu ser error i malentès per *marrir* (MARRA) *Murrissol*, V. *murri* (MORRO) *Mursies*, mala transcripció del castellanisme *morquilla* *Mursol*, V. *mussol* *Mursolina*, V. *mussolina*

MURTA, del ll. MURTA id. □ 1.ª doc.: S. XIV.

Ja figura en el *Llibre de dits* --- de Jahuda (1.ª meitat S. XIV) i se'n citen testimonis documentals de 1393 i 1395: «rama de *murta* --- per ornament de las capellas del dit castell», mall. (DAg.). D'ús general avui en tots els dominis dialectals, en la forma *murta*, si bé en el cat. central té més extensió popularment la variant repecutida *murtra*, també coneguda en ross.: a Opol sento tant *múrta* com *múrtra* (allí hi ha un serrat d'aquest nom, i a Perillós una partida *les múrtas*, 1960).

Al País Val. i a les Illes només tinc notes de la variant normal: *murta* MGadea (T. del Xè I, 275); *La Murta* és nom d'una serra i un monestir val. ben coneguts, i damunt Vilafamés hi ha la *Roca la Murta*; a les Illes també pertot (eiv.: «~: mirto arrayán»); com a símbol de les belles fadrines: «brot de *murta* m'envia ella, / ramell que jo tenc mester: / jo li he enviat lloer / mascle, que és bo per ella» (Moll, *Amoroses*, 101). Però *murtra* ja es documenta en Busa-N. 1507: «*murtra*, mata coneguda: *myrthus*; *murtra* morisca: *myrthus* urbana; *murtra* silvestre: *oxymyrsine*; *murtrera*, loc hon nexen; *murtró*: gra de aquesta» (D-VII-2); i per a Menorca, V. infra; *múrtera* tarr.

Murta es troba en llatí des dels orígens (Cató), si bé després el prurit hel·lenitzant introduí la grafia *myrta*, corresponent al gr. *μύρτος* id.; en la baixa època es troben advertències com «*myrta*, non *murta*» de l'*Appendix Probi* i d'altres (Heraeus, ALLG XI, 328). En grec la vocal havia de ser breu segons la mena d'accent que duu, i aquesta quantitat també degué existir en ll., si judiquem per l'it. *mortella*, els it. ant. *mórtola* i *mortina* i el derivat *mortadella*. Però la forma cat., oc. ant. *murta* (S. XIV, PSW V, 148; Rayn.) i alguna altra de romànica (murc. *murta*, GaSoriano) indica ū, i sobretot tenint en compte que el mot sembla ser un semitisme (Boisacq, Walde-H.), i que hi ha també un persa *murd* amb *u* llarga (cf. Schrader, *Realexicon*, 568), podem creure que tots dos timbres vocàlics ja coexistiren des d'antic en llatí.

A Provença es va imposar una curiosa variant *nerta* 60

(avui *nerto*), fins ara enigmàtica, que es pot explicar per contaminació del cèltic *nertos* 'fort' (Pok., IEW, 765.26). Mistral pondera en diversos passatges de *Calendau* la *nerto* com la planta d'olor més forta; en d'altres l'usa sovint, fent-lo rimar sempre amb *e* ober-ta (ço que no lligaria amb un ètímon en *ÿ* o *i*); és sabut que el posa com a sobrenom de l'heroïna d'un dels seus grossos poemes (*Nerto*, pròleg v. 113, rimant amb *entre-dubèrto*); així mateix en un altre passatge de *Calendau*: «sènt lou roumaniéu / emai lou brusc, emai la *nerto* / qu' a nòsti colò fan cubèrto» (III, 46.4).

El NL mallorquí *Mortitx* ve certament del locatiu plural MURTIS, però la *o* aquí es pot explicar per l'intermedi aràbic.

DERIV.: *Murtada*. *Murtar*. *Murtat* en Muntaner, no és «missatger» com diu AlcM, sinó el ll. *murtiatum* 'espècie de botifarra (perfumada amb murta)', cf. *mortadella*. *Murtella* 'flor de la murta': «aquí vérets violers / --- / roses blanques e vermelles / e d'altres floretes belles, / e flors de lis e clavells, / girofles, safrans novells, / e poms d'amors e murtelles», Turmeda, *Cobles Div.*, 14b (NCL. x, 108). *Murtera* [JRoig, *Spill*, 13315; Busa-N., *murtr*, supra]; «*murtera*: *myrtus*», OPou (*ThPu.*, 53); val. (Cavanilles, *Observ.* II, 331; Alcoi, J. G. M., 1935); «tot l'any hi remoregen / les fonts, entre *murteres* perfumades», Costa i Ll. (*La Vall*, 1873, v. 8); a Menorca veiem variant amb *-itr-*: «Si passes per sa *murtrera* / no faixis caure sa flor / ---» (Camps Merc., *Foikl.* I, 73). D'ací el col·lectiu, que és *murteral* o més aviat *murterar* (mall., en el terme de Selva hi ha *sz morterà da* Son Odré, 1964).

També s'usà *murter*: «e ls arbres que eren pus antics / e de pus alta noiridura / havien menor estatura / que cells que eren de baix linatge; / e contenien de paratge / lo cedre ab lo ponceler / e lo gran pi ab lo *murter*, / e l'arbre blanc ab lo coscoll», BMetge (*Fort. e Prud.*, NCL. x, 65.19); *Vocab. Cat.-Al.* 1502 («*buchsbaum*», 1295). *Murterella*, nom del matis de color verd propi de la murtera: «COLORS: --- lleonat --- vert o *murterella*: *myrtheus*; vert com de fulles de porro ---», OPou (*ThPu.*, 318). *Murtó* [*murtró*, 1507, Busa, supra]; un poeta menorquí (crec Vivó, S. XVIII): «serve, codonys y magranes / a trompons; / aglans dolços i *murtons*; faves tendres, / per menjar tots es di-vendres / de Cañal», Camps Merc. (*Foikl.* I, 166). *Murtonar*. *Murtonera*. *Emmurtar*.

CULTISMES: *Murtàcies*. *Mirtil*; *martillis* n'és l'ablatiu llatí. *Mirtó*. *Mirsinàcies*, de la var. grega *μυρτώνη*. CPT.: *Mirtiforme*.

Murtat, *murtella* etc., V. *murta* *Murtra*, V. *murta* *Murtrer*, V. *morir* i *murta* *Murúgula*, V. *múrgola* *Murulla*, V. *moll* (peix) *Múrvula*, V. *múrgola* *Mus*, *mussa*, V. *esmussar*; com a testimoni de la variant barcelonina amb *o*, que allí comentem: «els borreguets de pa són les postres més compartidores, y no'ls hi *es-mossa* 'l dentat», EmVilanova (*Entre Fam.*, 53).

MUSA, 'deessa inspiradora de les arts', pres del llatí *mūsa*, i aquest, del gr. *μῦσα* id. □ 1.ª doc.: S. XV.